

9. mai 2016

**INNSPILL TIL HØRING MELD. ST. 25 (2015-2016) KRAFT TIL ENDRING –
ENERGIPOLITIKKEN MOT2030**

Regjeringens energimelding viser verken vei til lavutslippssamfunnet, hvordan kraften kan brukes til å fase ut fossil energi, eller hvordan vi skal ivareta sårbar natur. Naturvernforbundet er særlig skuffet over den manglende satsingen på energieffektivisering, og at det åpnes for utbygging i vernede vassdrag.

Utfasing av fossil energi – ikke en satsing

Energimeldingen leverer ikke på Stortingets anmodning om hvordan fossil energibruk kan erstattes med fornybare energikilder (Dokument 8:10 S (2014–2015), Innst. 147 S (2014–2015)). Naturvernforbundet etterlyser mål, tiltak og virkemidler som sikrer utfasing av fossil energibruk i alle sektorer, bl.a. må forbudet mot fyring med fossil olje snarest på plass.

Energieffektivisering – ikke et ambisiøst mål

Sundvollen-plattformen slår fast at regjeringen skulle «fastsette og fremme en sak om et ambisiøst og kvantifiserbart nasjonalt mål for energieffektivisering». Regjeringens mål om å redusere energiintensiteten med 30 prosent innen 2030 er ikke et verken ambisiøst eller styringseffektivt mål. Naturvernforbundet savner en reell satsing på energieffektivisering, herunder en styrking av Enovas innsats overfor bygg- og boligeiere.

Stortinget bør:

- Sette nasjonale mål for energieffektivisering i alle sektorer med et eget tallfestet mål for byggsektoren. Målet for byggsektoren bør være en halvering av energiforbruket i løpet av 30 år. Flere studier viser at dette er mulig. Men da er det nødvendig med ytterligere virkemidler rettet mot eksisterende bygningsmasse.

Vassdragsvern – regjeringen søker omkamp

Norsk vassdragsnatur er unik. Etter at hele 70 prosent av de store vassdragene våre er bygget ut gjennom forrige århundre, og et tusentalls småkraftkonsesjoner er gitt de siste femten årene, er andelen urørt, norsk vassdragsnatur dramatisk redusert. Når regjeringen i denne situasjonen foreslår å tillate vannkraftutbygging i verna elver i «særskilte tilfeller med vesentlig samfunnsnytte», der miljøkostnaden er «akseptabel», betyr det omkamp om vassdragsvernet.

Verneplanene var resultatet av grundig utredningsarbeid og politiske avveininger, der en rekke sterkt verneverdige vassdrag likevel ble tatt ut. Å gå løs på elver som slapp gjennom nåløyet bryter med forutsetningene om varig vern som ble lagt til grunn.

I energimeldingen brukes flom og skredfare som argument for å tillate utbygging av vannkraftverk i vernede vassdrag. Det er mange måter å forhindre flom på, og ifølge NINA rapport 792 «Norske økosystemers potensial for avbøting av og tilpasning til klimaendringer», har mange naturtyper langs elver en viktig rolle i å begrense og hindre flomskader.

Regjeringen legger opp til omfattende utvidelse av vannkraftverk for å få mer regulerbar kraft. Vi er sterkt bekymret for konsekvensene for natur og miljø og vi mener det må gjøres grundige utredninger før slike prosjekter kan konsesjonsbehandles. Videre må effektkjøring av vannkraftverk ta hensyn til vannkvalitet, naturmangfold og landskap.

Stortinget bør:

- Slå ring om verneplanen for vassdrag, og sette bom for konsesjonsbehandling av disse elvene. Alternative metoder for flomvern må vurderes, med vekt på gjenskaping av naturens egen bufferkapasitet mot flom.
- Be regjeringen sette i gang et arbeid med supplering av verneplan for vassdrag. Det er nødvendig for å rette opp mangler i planen, i særlig grad gjelder dette supplering av kystvassdrag fra fjell til fjord, hvor utvalget nå er for dårlig.

- Be regjeringen utarbeide en nasjonal plan for å styrke naturens evne til å begrense både flom- og skredskader, også som integrert del av bærekraftige løsninger på klimautfordringene.

Naturvennlig fornybarsatsing

Store konflikter kjennetegner dagens vind- og vannkraftutbygging. Det er positivt at regjeringen vil legge fram et lovforslag som gir adgang til å gi tidlig avslag i større vann- og vindkraftsaker med negative virkninger for miljøet eller som har svak økonomi. Det er imidlertid viktig at vurderingen av om tidlig avslag skal gis, baserer seg på et sett med forutsigbare miljøkriterier som legger stor vekt på naturhensyn.

Vind- og vannkraftsatsingen i Norge har manglet en helhetlig strategi. Det er derfor positivt at regjeringen foreslår å utarbeide en nasjonal ramme for konsesjonsbehandling av vindkraft på land. Skal dette føre til mindre konfliktfylt vindkraftsatsing, uten tap av nasjonale naturverdier, er det viktig at hensynet til naturen tillegges avgjørende vekt i den nasjonale rammen.

Stortinget bør:

- Be regjeringen lage en nasjonal strategi for energiutbygging i Norge der både vindkraft, vannkraft og nettutbygging samt andre energiformer sees under ett. Utvelgelsen av områder må basere seg på et sett med miljøkriterier som gir grunnlag for tidlig avslag til de mest konfliktfylte prosjektene. Slike kriterier vil sikre en forutsigbar prosess for både allmenheten og utbyggere, og hindre at nasjonalt viktige naturområder blir bygget ned.

Kvalitetssikring – kunnskapsbasert konsesjonssystem

For å prioritere energiprojekter som forårsaker minst skade på naturen, kreves kunnskap om naturkonsekvensene for hvert enkelt prosjekt. NVEs egen rapport «Etterundersøkelser av flora og naturtyper i elver med planlagt småkraftutbygging» (rapport nr. 102 - 2015) er bare en av flere som avslører at miljøverdier og konsekvenser ved småkraftprosjekter underrapporteres i stor stil. Rapporten avslører også at kvalitetssikringssystemet for biologiske utredninger lider av store svakheter. Riksrevisjonen påpeker likeledes mangler i grunnleggende kunnskap om naturmangfold i vind- og vannkraftsaker og anbefaler målrettet innsats for å styrke kunnskapen for å bidra til mer effektive konsesjonsprosesser.

Stortinget bør:

- Be regjeringen etablere et etterprøvbart system som sikrer forsvarlig kvalitet på konsekvensutredningene om naturmangfold, landskap og friluftsliv ved alle fornybare energiprojekter, inkludert overføringslinjer. Først da er det mulig å luke ut de konfliktfylte prosjektene og vurdere om samfunnsnyttene er større enn tapet av miljøkvalitet ved hvert enkelt prosjekt. Kostnadene må som i dag dekkes av utbygger.

- Sikre et kunnskapsløft for naturen ved å få ferdigstilt et økologisk grunnkart for Norge innen utgangen av 2020, basert på en nasjonal kartlegging av naturtyper, økosystemer, arter friluftsliv og landskap.

Forsiktighet med biodrivstoff

Økt bruk av biodrivstoff kan ha negative konsekvenser for klima og natur. Ved bruk av saktevoksende skog til drivstoffproduksjon oppstår såkalt karbondioksidgjeld, som innebærer at det tar flere tiår for skogen å ta tilbake den mengden CO₂ som er sluppet ut ved produksjon og brenning av drivstoffet, som resulterer i global oppvarming i mellomtida. Det er heller ikke åpenbart at det gir størst klimanytte å bruke biomasseressursene til produksjon av flytende drivstoff. Andre industrianvendelser kan gi vel så store kutt i klimagassutslipp.

Stortinget bør:

- Sørge for at det utarbeides en metodikk som gjør at karbondioksidgjeld-problematikken blir tatt hensyn til når klimaeffekten av biodrivstoff skal beregnes.

- Ta initiativ til at vi får en helhetlig plan for hvordan bioressursene bør anvendes for at klimanyttene blir størst mulig.